

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

Інструктивно-методичні матеріали
до обов'язкової освітньої компоненти
**«Актуальні питання сучасної української
лінгвістики»**
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
ННІ філології та журналістики
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Житомир
Вид-во ЖДУ імені Івана Франка

2026

УДК 811.161. 2'28 (042.4)

Г 84

*Рекомендовано вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 12 від 26 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Гороф'янюк Інна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Плечко Антоніна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету;

Кучерук Оксана – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Інструктивно-методичні матеріали до обов'язкової освітньої компоненти «**Актуальні питання сучасної української лінгвістики**» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ННІ філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка / Уклад. Г. І. Гримашевич. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 36 с.

В інструктивно-методичних матеріалах обґрунтовано мету, завдання, зміст освітньої компоненти «Актуальні питання сучасної української лінгвістики» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.01 Середня освіта (Українська мова і література), подано тематику практичних занять, перелік теоретичних питань та практичних завдань, теми рефератів, питання до заліку, список рекомендованої літератури. Інструктивно-методичні матеріали адресовані здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасним українським мовознавством.

© Гримашевич Галина, 2026

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2026

ПЕРЕДМОВА

Освітня компонента «Актуальні питання сучасної української лінгвістики» належить до обов'язкових у підготовці магістрів за спеціальністю А4 Середня освіта предметною спеціальністю А4.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Мета освітньої компоненти – поглибити та узагальнити загальну лінгвістичну підготовку здобувачів вищої освіти, які здобувають вищу освіту другого (магістерського) рівня, узагальнити та теоретично осмислити вже засвоєні мовознавчі факти й положення, новий фактичний та теоретичний матеріал на основі компетентностей, сформованих у результаті вивчення лінгвістичних дисциплін.

Основні **завдання** вивчення освітньої компоненти:

- розширити та поглибити лінгвістичну підготовку здобувачів другого (магістерського) рівня;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з актуальними теоретичними проблемами сучасної української лінгвістики;
- підвищити теоретичний та методичний рівні лінгвістичної підготовки магістрів;
- сприяти кращій підготовці випускника до творчої практичної діяльності в галузі освіти;
- формувати засобами актуальних питань сучасної української лінгвістики критичне мислення, соціальні навички (soft skills) здобувачів вищої освіти.

У результаті вивчення освітньої компоненти мають бути сформовані такі компетентності та результати навчання:

Компетентності

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ПК 1. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки, необхідні для професійної та/або інноваційної діяльності.

ПК 2. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методів, прийомів, методик.

ПК 3. Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту;

ПК 4. Здатність застосовувати поглиблені знання із літературознавства (загального мовознавства) для вирішення професійних завдань; вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ПК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і писемній формах, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 7. Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

Програмні результати навчання

ПР 1. Орієнтується в різних лінгвістичних напрямках і школах (літературних напрямках і течіях), критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої (літературознавчої) науки, демонструє власну інтерпретацію літературних (мовних) явищ.

ПР 4. Уміє застосовувати різні мовознавчі, літературознавчі методи дослідження та системного аналізу літературних текстів, визначати їхні композиційні, жанрові та стилістичні особливості.

ПР 7. Уміє створювати зв'язні монологічні і діалогічні тексти в усній і писемній формах, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.

ПР 8. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретує та структурує його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулює узагальнення на основі самостійно опрацьованих та апробованих даних.

Практичне заняття № 1

Загальнотеоретичні спекти лінгвістичних дисциплін. Сучасні методи лінгвістичних досліджень

1. Загальнотеоретичні аспекти лінгвістичних дисциплін.
2. Лінгвометодологія. Методологія, парадигма, система як ключові лінгвометодологічні поняття.
3. Основні наукові парадигми лінгвістики (генетична, таксономічна, прагматична, когнітивно-дискурсивна, синергетична).
4. Сучасні лінгвістичні школи.
5. Сучасні методи лінгвістичних досліджень.
6. Парадигмальна переорієнтація сучасного мовознавства: утвердження антропоцентричної лінгвістики.

***Термінологічний апарат:** лінгвометодологія, методи лінгвістичних досліджень (описовий, порівняльно-історичний метод, зіставний (контрастивний), структурний, функційний, лінгвостатистичний), наукова парадигма, генетична парадигма, таксономічна парадигма, прагматична парадигма, когнітивно-дискурсивна парадигма, синергетична парадигма, антропоцентрична лінгвістика.*

Завдання

1. Підготуйте презентацію про одну із сучасних лінгвістичних шкіл.
2. Дайте відповіді на питання для самоконтролю:
 - Обґрунтуйте потрібність і важливість лінгвометодології в лінгвістиці.
 - Методологія та наукова парадигма: відмінність понять.
 - Парадигмальний стан сучасної української лінгвістики.
 - Вияви методологічного еkleктизму сучасного мовознавства.
 - Зміна епістем в історії лінгвістики.
 - Проаналізуйте методи лінгвістичних досліджень, які ви застосовуєте під час написання кваліфікаційної роботи.
3. Підготуйте доповідь на тему «Динаміка дослідницької парадигми в суміжних із лінгвістикою гуманітарних ученнях (філософії, етнології, соціології тощо)».

Практичне заняття № 2

Філософські проблеми мовознавства в контексті сучасних лінгвістичних студій. Проблеми походження мови в концепціях сучасних лінгвістів

1. Філософські проблеми мовознавства. Мовні питання у філософії та лінгвістиці.
2. Трансформація філософських поглядів на мову. Мова філософії та філософія мови.
3. Історія формування філософії мови. Філософські проблеми методології мовознавства.
4. Функції мови у філософському осмисленні. Філософія як методологічна основа лінгвістики.
5. Проблеми походження мови в концепціях сучасних лінгвістів.
6. Диференціація проблем походження мови як загальної людської здатності та походження етнічних мов. Креаціоністська та світські теорії походження мови.
7. Проблема походження української мови в лінгвістиці ХІХ століття.
8. Проблема походження української мови в мовознавстві ХХ – початку ХХІ століття.

Термінологічний апарат: філософія мови, мова філософії, філософські проблеми методології мовознавства, глотогенез, етногенез.

Завдання

1. Підготувати презентацію про погляди на походження української мови одного з українських мовознавців.
2. Підготувати реферат на одну з тем: «Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта», «Ідеї В. фон Гумбольдта в Україні», «Проблема походження української мови в працях В. В. Німчука», «Лінгвістична філософія Л. Вітгенштайна», «Проблема українського глотогенезу в працях закордонних лінгвістів».

Практичне заняття № 3

Актуальні проблеми розділів українського мовознавства. Український правопис

1. Актуальні теоретичні проблеми розділів українського мовознавства.

2. Український правопис. Історія українського правопису XVI–XXI ст. Правописні системи Лаврентія Зизанія, Мелетія Смотрицького, Олексія Павловського, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Михайла Максимовича, Степана Смаль-Стоцького, Михайла Драгоманова, Бориса Грінченка, Івана Франка, Василя Сімовича, Григорія Голоскевича, Євгена Тимченка, Івана Огієнка, Михайла Грушевського, Олекси Синявського та ін.

3. Історія українського правопису XX – початку XXI ст. Нова редакція українського правопису (2019): причини, зміни, особливості. Остаточна редакція українського правопису (2026).

***Термінологічний апарат:** український правопис, правописні системи, принципи українського правопису, історія українського правопису.*

Завдання

1. Підготуйте презентацію про правописну систему одного з представників української лінгвістичної науки (Мелетія Смотрицького, Лаврентія Зизанія, Олексія Павловського, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Михайла Максимовича, Степана Смаль-Стоцького, Михайла Драгоманова, Бориса Грінченка, Івана Нечуя-Левицького, Євгена Желехівського, Івана Франка, Володимира Науменка, Августина Волошина, Федора Шумлянського, Євгена Тимченка, Михайла Грушевського, Агатангела Кримського, Василя Сімовича, Григорія Голоскевича, Олекси Синявського та ін.).
2. Підготуйте відповідь на питання «Основні зміни правопису 2019 року: за і проти».
3. Опрацюйте монографію «Історія українського правопису XVI–XX століття : хрестоматія / НАН України, Ін-т укр. мови; упоряд.: В. В. Німчук, Н. В. Пуряєва. Київ: Наук. думка, 2004. 584 с.

Практичне заняття № 4

Актуальні проблеми фонетики та фонології

1. Теоретична та практична фонетика й фонологія. З історії вчення про фонетику та фонологію. Методи дослідження фонетики та фонології.
2. Звук і фонема як системні елементи. Акустичні й артикуляційні характеристики звуків і фонем. Звуки – національні коди.
3. Специфіка влаштування системи голосних звуків та фонем української мови. Специфіка влаштування системи приголосних звуків та фонем української мови.
4. Порівняльна характеристика систем голосних та приголосних звуків і фонем української мови.
5. Тенденції дослідження сучасної фонетики та фонології.
6. Звуки як національні коди.
7. Фонетична норма: гармонія чи дисонанс. Асиміляція та інтерференція – способи зміни фонетичної норми. Процеси уподібнення приголосних як порушення фонетичної норми
8. Сучасна акцентологія. З історії вчення про український наголос. Наголос – душа слова. Нормативне наголошування. Подвійний наголос. Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Інтерферентний наголос. Складні випадки наголошування іншомовних слів. Наголошування власних назв.

***Термінологічний апарат:** фонетика, фонологія, звук, фонема, акустичні характеристики звуків, артикуляційні характеристики звуків, акустичні характеристики фонем, артикуляційні характеристики фонем, система вокалізму, система консонантизму, акцентологія, наголос, подвійний наголос, словорозрізнявальний наголос, форморозрізнявальний наголос, інтерферентний наголос.*

Завдання

1. Поставте наголос у словах, визначити причину порушення в наголошуванні вказаних слів: везти, чорнослив, спина, одинадцять, кропива, ознака, підошва, слина, листопад, чотирнадцять, мести, роблю, однаково, добовий, чорнозем, перекис, літопис, бесіда, відстояти, висіти, вітчим, дрова, живопис,

закінчити, звисока, злегка, ім'я, колесо, кроїти, легкий, напилися, ненависть, низький, новий, оздоровити, отаман, олень, переводити, перепис, пересидіти, петля, підтвердити, подруга, полежати, помовчати, постояти, п'яниця, русло, середина, сестрин, кілометр, центнер, бюлетень, некролог, монолог, міліметр, барометр, демократія, аристократія, фарфор, феномен, фольга, шофер, псевдонім, медикамент, експерт, жалюзі, квартал, компроміс, маркетинг, свого, живемо, смієтеся, беремо, бовтати, босий, верба, веретено, виразний, випадок, гостей, граблі, дошка, залоза, ідемо, кидати, кишка, закінчити, клеїти, колія, коромисло, косий, курятина, кухонний, льодовий, металургія, ненависний, обруч, осока, порядковий, предмет, приятель, пурхати, ремінь, решето, ринковий, твердий, терези, тісний, текстовий, фаховий, фартух, хапати, циган, черкати, черпати, черствий, черствіти, щипці, яловичина.

2. Випишіть уривок із прозового чи поетичного тексту, запишіть його фонетичною та фонематичною транскрипцією, схарактеризуйте фонетичні явища в словах.

Практичне заняття № 5

Актуальні проблеми сучасної лексикології та семасіології, морфемології та дериватології

1. Сучасні проблеми лексикології та семасіології. Тенденції розвитку сучасної лексикології. Системність лексики як відкриття вітчизняної лінгвістики останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. Актуальні напрями сучасних лексикологічних досліджень.
2. Тенденції розвитку сучасної лексикології:
 - інтерференція як засіб лексичного уподібнення;
 - суржик як лексична проблема;
 - кальки в контексті лексикології;
 - явище пуризму;
 - проблема іншомовних слів у сучасній лексикології;
 - динаміка лексичного складу сучасної української мови;
 - неологізми як результат динаміки лексичної системи та впливу екстралінгвальних чинників.
3. Структура лексико-семантичної системи мови. Семантичне поле як спосіб здійснення системних зв'язків у лексиці. Семантичні універсалії. Проблеми мовної семантики.
4. Семасіологія як галузь мовної семантики. Історія становлення, об'єкт, предмет і завдання семасіології.
5. Напрями семантики: логічна семантика, теорія референції, теорія смислу, семантика можливих світів.
6. Проблема значення. Значення і смисл.
7. Семантична структура слова.
8. Становлення зіставної лексикології. Сучасна зіставна лексикологія: здобутки та перспективи.
9. Лексико-семантичні норми.
10. Актуальні питання сучасної морфемології та дериватології в контексті сучасних лінгвістичних теорій. Морфемологія як вчення про морфеми. З історії дослідження. Статус і кількість сучасних морфем. Дериватологія як учення про словотворення. Історія вивчення. Класифікації способів словотворення: традиційні й за основним компонентом твірного форманта. Способи словотворення в українській мові.
11. Словотвірні норми – фундамент слова.

Термінологічний апарат: лексикологія, семасіологія, системність лексики, інтерференція, суржик, пуризм, іношомовна лексика, неологізми; аломорф (аломорфа), аломорфія, амбіфікс, антонімія морфем, афіксема, афікс афікс словотворчий, афікс формотворчий, афіксоїди, варіанти морфем, деко реляція, інтерференція морфем, інтерфікс, інфікс, квазіморфи, конфікс (біморфема, біфікс, циркумфікс, префіксально-суфіксальна морфема, корінь, корінь вільний (незв'язаний), корінь вторинний (морфологічний), корінь зв'язаний, корінь первинний (етимологічний), морф, морфема, морфема вільна (корінь), морфема зв'язана (корінь), морфема нульова, морфеміка, морфемікон, морфем ланцюжок, морфемна будова слова, морфемний словник, морфемний шов, морфемологія, морфонологія, накладання (інтерференція) морфем, нарощення морфем, омонімія морфем, опрощення (спрощення), основа відкрита, основа вільна, основа закрита, основа зв'язана, основа компактна (суцільна), основа некомпактна (перервана), основа непохідна, основа нечленована, основа похідна, основа проста, основа складна, основа словозмінна, основа субморфна, основа формотворення, основа членована, подільність основи, перерозклад, позиція морфем, постфікс, префікс, префіксоїд, радикасоїд, синонімія морфем, спільнокореневі слова, словник, субморф, суфікс (суфіксальна морфема), суфікс модифікаційний, суфікс мутаційний, суфіксоїд, суфікс транспозиційний, трансфікс, унірадикасоїди (унірадикси), уніфікс, ускладнення, фіналь (основи слова), флексія, флексія нульова; аббревіатура, адвербіалізація, ад'єктивація, акцентуація, апелятивація, безафіксне, вербалізація, віддієслівні утворення, відіменникові, відіменні утворення, відприкметникові утворення (декад'єктиви), відприслівникові утворення, відчислівникові, гібридне слово, деад'єктив, дериват (мотивоване слово), дериватема, дериватологія (словотвір), дериват, дериватор, деривація, інтер'єктивація, композит (композита), композиція (основоскладання), конверсія (морфолого-синтаксичний спосіб творення), кон'юнкціоналізація, лексикалізація, лексико-семантичне словотворення, мотивувальне слово, модифікаційне словотвірне значення, морфолого-синтаксичний спосіб (транспозиція), морфонеміка, морфотактика, мотиват, мотивація, мутаційне словотвірне значення, нумералізація, ономатизація, похідність, препозиціоналізація (препозитивація), префіксація (префіксальне словотворення), префіксально-суфіксальне

словотворення (конфіксація), прономіналізація, редеривація (зворотне словотворення), складання, словник словотвірний, словотвірна категорія, словотвірна модель, словотвірна, словотвірна структура слова, словотвірне гніздо, словотвірне значення, словотвірний аналіз, словотвірний, словотвірний словник, словотвірний тип, словотворення (деривація), словотворчий потенціал, словотворчий словник (словотвірний, дериваційний), спосіб словотворення, субстантиват, суфіксальний спосіб, твірна основа, твірне, телескопія, універбація (універбізація), універби, формант (дериватор, форматив), формотворення, юкстапозит, юкстапозиція.

Завдання

1. Виберіть зразки текстів (із періодики, художніх текстів тощо) з порушенням лексичних та словотвірних норм. Проаналізуйте їх. Укажіть на причини порушення.
2. Із сучасних словників (можна електронних) випишіть 20 неологізмів із покликанням на джерело.
3. Із сучасних словників чи мережі «Інтернет» випишіть 20 слів як результат пуризму (напр.: славень, вподобайка, осідок, літунець).
4. Підготуйте реферат на тему «Українґліш».
5. Утворіть від топонімів назви жителів та етніонімів (чол. і жін. р.) від запропонованих власних назв, а також від назв міст і сіл своєї області чи району:

Азія	Кам'янець-Подільський
Алушта	Канада
Бердичів	Київ
Бориспіль	Крим
Вінниця	Луганськ
Галич	Луцьк
Горлівка	Острог
Данія	Рівне
Дрогобич	Суми
Житомир	Тернопіль
Запоріжжя	Черкаси

Практичне заняття № 6–7

Актуальні проблеми сучасної граматики

1. Граматика. Граматична категорія і грамема. Типи граматичних категорій.
2. Теоретичні аспекти сучасної граматики. Граматичні теорії.
3. Напрями та проблеми морфології як розділу граматики. Проблема частиномовної класифікації. Принципи класифікації частин мови в сучасному українському мовознавстві. Поняття морфологічної парадигми. Способи вираження граматичних значень.
4. Актуальні питання іменної морфології:
 - A. ІМЕННИК:
 - іменник у системі частин мови. Семантична характеристика іменника. Первинні і вторинні іменники;
 - лексико-граматичні розряди іменника (нові погляди);
 - морфолого-синтаксична категорія відмінка в сучасній українській літературній мові; функції відмінків;
 - категорія роду іменника; категорія роду і категорія особи; морфологічний рід і значення статі;
 - закономірності поділу іменників на морфологічні роди;
 - категорія істот-неістот іменників;
 - категорія числа іменників (нові погляди).
 - займенникові іменники
 - B. ПРИКМЕТНИК:
 - прикметник як периферійна частина мови. Первинні і вторинні прикметники;
 - типи словотвірних парадигм прикметників;
 - займенникові прикметники.
 - B. ЧИСЛІВНИК:
 - числівник як периферійна частина мови;
 - особливості частиномовної природи числівника. Семантичні розряди числівників;
 - відмінювання, наголошування числівників. Синтаксичні функції числівників (нові погляди);
 - морфологічні категорії числівників (нові погляди).
 - характер сполучуваності числівників з іменниками;
 - займенникові числівники.
 - B. ЗАЙМЕННИК:
 - статус займенника в сучасних лінгвістичних студіях;
 - проблема займенникових слів у сучасному мовознавстві.

5. Актуальні питання дієслівної морфології:
 - інфінітив як специфічне утворення;
 - предикативні форми на -но, -то;
 - граматичні категорії дієслова; невластне-граматичні дієслівні категорії;
 - категорійний статус валентності дієслова;
 - категорія родів дієслівної дії;
 - словозміна дієслів. Основи та класи дієслів (за К. Г. Городенською);
 - дієприкметник як віддієслівний прикметник;
 - дієприслівник як віддієслівний прислівник.
6. Прислівник:
 - семантико-синтаксичні розряди прислівників. Означальні прислівники;
 - семантико-синтаксичні розряди прислівників. Обставинні прислівники;
 - прислівники способу дії. Модальні прислівники (нові погляди);
 - первинні формально-синтаксичні функції прислівників;
 - вторинні формально-синтаксичні функції прислівників.
7. Службові слова в сучасних лінгвістичних студіях:
 - сучасні погляди на прийменник як клас слів-морфем;
 - сполучники в сучасній граматичній системі;
 - семантичні групи сполучників. Сурядні сполучники в сучасній граматичній системі (нові погляди);
 - семантичні групи сполучників. Підрядні сполучники в сучасній граматичній системі (нові погляди).
 - частки в сучасних граматиках української мови.
8. Слова-зв'язки в граматичній системі української мови.
9. Нечастиномовні слова-морфемі і слова-речення.
10. Інтер'єктиви в сучасних граматичних студіях.
11. Ступені і різновиди взаємопереходу частин мови.
12. Слова-зв'язки в граматичній системі української мови.
13. Нечастиномовні слова-морфемі і слова-речення. Проблеми сучасного синтаксису. З історії вчення про словосполучення. Сучасні погляди на словосполучення. З історії вчення про просте речення. Сучасні погляди на просте речення (ускладнене і неускладнене). З історії вчення про складне речення. Сучасні класифікації складних речень.

14. Граматичні норми як озмістовлена форма.
15. Синтаксичні норми – дзеркало мислення.

Термінологічний апарат: граматика, морфологія, частина мови, граматичне значення, граматична форма, граматична категорія, грамема; іменник, лексико-граматичний розряд, семантична категорія, власні назви, загальні назви, ономастика, конкретні назви, назви істот, назви неістот, речовинні іменники, одиничні іменники, збірні іменники, множинні іменники, категорія роду, маскулізми, фемінативи, парний рід, спільний рід, подвійний рід, категорія числа, категорія відмінка, парадигматика, відміна, невідмінювані іменники, іменники з ознаками прикметникової парадигми; прикметник, розряди прикметників, якісні прикметники, відносні прикметники, присвійні прикметники, порядкові прикметники, ступені порівняння, компаратив, елатив, суперлатив, ад'єктивізація, субстантивізація, категорія присвійності, категорія темпоральності, категорія локативна, категорія речовинності, категорія ознаки предмета за дією, повні прикметники, короткі прикметники, стягнена форма прикметників, нестягнена форма прикметників; числівник, числова назва, квантитативна функція, нумеративна функція, кількісні числівники, порядкові числівники, власне кількісні числівники, неозначено-кількісні числівники, збірні числівники, дробові числівники, прості числівники, складні числівники, складені числівники, одинні числівники, множинні числівники; займенник, дейктичність, особові займенники, зворотний займенник, питальні займенники, відносні займенники, присвійні займенники, неозначені займенники, заперечні займенники, вказівні займенники, означальні займенники, субстантивні займенники, атрибутивні займенники, субстантивно-атрибутивні займенники, узагальнено-предметні займенники, узагальнено-якісні займенники, узагальнено-кількісні займенники, іменникові займенники, прикметникові займенники, числівникові займенники, прислівникові займенники, прономіналізація, інфінітив, предикативні форми на -но, -то; граматичні категорії дієслова; невласне-граматичні дієслівні категорії; валентність, роди дієслівної дії, означальні прислівники; обставинні прислівники; прислівники способу дії, модальні прислівники, слова-зв'язки, слова-морфеми, слова-речення, інтер'єктиви, слова-зв'язки, функційна граматика.

Завдання

1. Виберіть зразки текстів (із періодики, художніх текстів тощо) із порушенням граматичних (морфологічних) і синтаксичних норм. Проаналізуйте їх. Укажіть на причини порушення.
2. Підготуйте доповідь на тему (на вибір): «Частиномовна концепція І. Р. Вихованця», «Займенник у сучасних лінгвістичних студіях», «Еволюція лінгвістичного вчення про службові слова», «Проблеми функційного синтаксису».

Практичні заняття № 8–9

Актуальні напрями лінгвістичних досліджень

1. Прикладна лінгвістика. Напрями досліджень прикладної лінгвістики. Прикладні напрями прикладної лінгвістики. Комп'ютерна лексикографія. Корпусна лінгвістика. Судова (кримінальна) лінгвістика. Нейролінгвістичне програмування.
2. Когнітивна лінгвістика та лінгвоконцептологія. Витоки, предмет, об'єкт когнітивної лінгвістики. Напрями когнітивної лінгвістики. Принципи і проблеми когнітивної лінгвістики. Завдання та основні питання лінгвоконцептології. Проблема концепту в сучасній лінгвістиці.
3. Психолінгвістика. Становлення психолінгвістики, предмет, об'єкт, методи психолінгвістичних досліджень. Дескриптивізм. Генеративізм. Теорія мовленнєвої діяльності. Проблема породження мовлення. Пам'ять – знання – компетенція. Проблема асоціацій. Внутрішня структура та міждисциплінарні зв'язки психолінгвістики.
4. Комунікативна лінгвістика. Історія становлення, об'єкт і предмет комунікативної лінгвістики. Комунікативна лінгвістика як новий напрям сучасних мовознавчих досліджень. Проблема одиниці мовної комунікації. Типи та структура мовленнєвого акту. Теорія мовленнєвих актів. Проблема моделювання комунікації. Проблема зразків мовної комунікації. Паралінгвістика.
5. Соціолінгвістика: витоки, об'єкт, предмет, становлення. Напрями сучасних соціолінгвістичних досліджень. Методи соціолінгвістики. Соціолінгвістичні проблеми мовознавства. Проблема соціальної диференціації мови.
6. Етнолінгвістика. Історія становлення, об'єкт і предмет етнолінгвістики. Польська етнолінгвістична школа. Внесок українських етнолінгвістів у розвиток етнолінгвістики. Сучасний стан українських етнолінгвістичних досліджень.
7. Лінгвокультурологія. Співвідношення понять *мова і культура*. Предмет лінгвокультурології. Основні категорії лінгвокультурологічного аналізу: лінгвокультурема, лінгвокультурологічне поле. Лінгвокультурологічний аналіз текстів. Напрями дослідження лінгвокультурологічного концепту. Визначення онтології поняття «мовна картина світу». Типологія

- мовних картин світу. Мовна картина світу (МКС) / наукова картина світу (НКС). Національно-мовна картина світу. Етноцентризм.
8. Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства. Дефініція дискурсу в сучасній лінгвістиці. Співвідношення понять «текст» і «дискурс» у мовознавстві. Структура дискурсу. Типологія дискурсу. Персональний (індивідуально-орієнтований) та інституційний дискурс. Дискурс-аналіз як новітній метод лінгвістичних досліджень.
 9. Лінгвістика тексту. Становлення лінгвістики тексту. Об'єкт, предмет та напрями досліджень. Напрями дослідження лінгвістики тексту. Текст і текстема. Типологія текстових категорій. Зв'язність тексту. Інформативність як текстова категорія. Інтертекстуальність. Імплицитний план тексту. Типи імплікації: імплікатури, підтекст, пресупозиції й фонові знання. Герменевтика. Герменевтичні принципи. Проблеми інтерпретації тексту. Методи дослідження тексту.
 10. Інші напрями сучасних лінгвістичних досліджень (структурно-математична лінгвістика, контрастивна лінгвістика, інтерлінгвістика, комп'ютерна лінгвістика, юридична лінгвістика, ареальна лінгвістика, ономастика, ономасіологія, лінгвофольклористика, гендерна лінгвістика та ін.).

***Термінологічний апарат:** прикладна лінгвістика, комп'ютерна лексикографія, корпусна лінгвістика, судова (кримінальна) лінгвістика, нейролінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія, психолінгвістика, дескриптивізм, генеративізм, комунікативна лінгвістика, пара лінгвістика, соціолінгвістика, етнолінгвістика, лінгвокультурологія, мовна картина світу, дискурсологія, лінгвістика тексту, інтертекстуальність, інтерлінгвістика, комп'ютерна лінгвістика, юридична лінгвістика, судова лінгвістика, ареальна лінгвістика, ономастика, ономасіологія, лінгвофольклористика, гендерна лінгвістика.*

Завдання

1. Підготуйте презентацію про один із напрямів сучасних лінгвістичних досліджень (на вибір).
2. Підготуйте список найновішої літератури (не менше 20 позицій) про один із сучасних напрямів українського мовознавства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій / І. О. Голубовська, І. Р. Корольов. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 223 с.
2. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів: ПАІС, 2005. 262 с.
3. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів: Вид. центр Львівськ. нац. ун-ту, 2003. 247 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с. 206
5. Бацевич Ф. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: підручник. 2-ге видання, стереотипне. Київ: Видавничий дім «Академія», 2011. 240 с.
6. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ, 2004. 400 с.
7. Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ, 2019. 208 с.
8. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ, 2004. 335 с.
9. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія [автори: І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської]. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
10. Загнітко А. П. Основи функціональної морфології української мови. Київ, 1993. 324 с.
11. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Донецьк, 1996. 435 с.
12. Історія українського правопису XVI–XX століття. Хрестоматія. / НАН України, Ін-т укр. мови; упоряд.: В. В. Німчук, Н. В. Пуряєва. Київ: Наукова думка, 2004. 584 с.
13. Кісь Роман. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002. 304 с.
14. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. пос. Київ, 2003. 272 с.
15. Радзієвська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – Соціум – Культура – Мовна особистість: [монографія]. Київ: ДП «Інформативно-аналітичне агентство», 2010. 491 с.

16. 14. Селіванова О. О. Актуальні напрямки сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
17. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава, 2008. 640 с.
18. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 648 с.
19. Тищенко Костянтин. Метатеорія мовознавства. Київ: Основи, 2000. 350 с.
20. Українська мова: Енциклопедія / Редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
21. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.
22. Фаріон Ірина. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціолекті: монографія (зі словником) / Ірина Фаріон, Галина Помилуйко-Недашківська, Анна Бордовська. Львів: Видавництво «Свічадо», 2023. 716 с.
23. Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Івано-Франківськ, 2013. 332 с.

Додаткова

1. Бацевич Ф. С. Пресупозиції і частки. *Studia Linguistica. Збірник наукових праць* / Відп. ред. І. О. Голубовська. Vol. V (II), 2011. С. 388–394.
2. Бацевич Флорій. Частки української мови як дискурсивні слова: монографія. Львів: ПАІС, 2014. 288 с.
3. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія. Київ, 1993. 336 с.
4. Венжинович Н. Ф. Сучасна українська літературна мова. Курс лекцій. Вінниця, 2005. 256 с.
5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Граматика української мови. Морфологія. Київ, 1993. 336 с.
6. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ, 2004. 400 с.
7. Вільчинська Т., Бабій І. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Практикум. Тернопіль, 2016. 184 с.
8. Возняк Т. Філософія мови. Львів: Незалежний культурологічний журнал «І», 2009. 178 с.
9. Галас А. М. Практична пунктуація: Навчальний посібник для студентів філолог. спеціальностей. Ужгород, 2002. 84 с.

10. Глібчук Н. М., Добосевич У. Б. Сучасна українська мова. Морфологія. Практикум: Навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 486 с.
11. Городенська К. Г. Граматичний словник української мови: Сполучники. Херсон, 2006. 340 с.
12. Городенська Катерина. Сполучники української мови. Київ, 2010. 206 с.
13. Горпинич В. О. Українська морфологія. Дніпропетровськ, 2000. 359 с.
14. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ, 2004. 335 с.
15. Дудик П. С. Синтаксис української мови: Підручник / П. С. Дудик, Л. В. Прокопчук. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 384 с.
16. Гримашевич Г. І. Сучасна українська літературна мова. Іменна морфологія: Курс лекцій. 2-ге вид., випр. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 132 с.
17. Гримашевич Галина. Морфемологія та дериватологія. (курс лекцій). Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 156 с.
18. Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2002. 161 с.
19. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2006. 378 с.
20. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.
21. Загнітко А. П. Український практичний синтаксис: Навчальний посібник для самостійної роботи / А. П. Загнітко, М. О. Вінтонів, І. Р. Домрачева. Донецьк, 2004. 144 с.
22. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): Навчальний посібник. У 2-х ч. Київ: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 202 с.; Ч. 2. 240 с.
23. Іваницька Н. Л. Формально-граматична і семантико-синтаксична структура простого речення: Тексти лекцій спецкурсу. Вінниця, 2002. 232 с.
24. Колібаба Л. М., Фурса В. М. Словник дієслівного керування. Київ, 2017. 680 с.

25. Конторчук Г. К. Сучасна українська літературна мова. Практикум із синтаксису: Навчальний посібник. Житомир: ПП «Рута», 2008. 348 с.
26. Кучеренко Ілля. Актуальні проблеми граматики. Львів, 2003. 228 с.
27. Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ: Наук. думка, 2000. 372 с.
28. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. Київ: Вид. дім КМ Академія, 2004. 163 с.
29. Мойсієнко А. К. Сучасна українська мова: Синтаксис: Підручник / А. К. Мойсієнко, В. В. Арібжанова, В. В. Коломийцева. Київ: Знання, 2013. 238 с.
30. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. 536 с.
31. Петрасова С. В. Сучасні інформаційні технології в лінгвістиці: навч. посіб. / С. В. Петрасова, Н. Ф. Хайрова. Харків: ФОП Панов А. М., 2020. 124 с.
32. Прус В. Просте речення. Складні випадки синтаксичного розбору простого речення: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2008. 120 с.
33. Полюга Л. М. Словник українських морфем. Львів, 2001. 446 с.
34. Сучасна українська мова. Морфологія: підручник / Л. А. Алексієнко, О. М. Зубан, І. В. Козленко; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 504 с. (Університетський підручник).
35. Сучасна українська літературна мова : Вправи. Завдання. За творами Т. Г. Шевченка: навч. посіб. / Н. А. Адах, Г. М. Вокальчук, Є. Л. Вокальчук та ін.; за ред. Г. М. Вокальчук, В. М. Мойсієнка. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 224 с. (Мерія «Альма-матер»).
36. Сучасна українська мова. Синтаксис / За ред. М. Я. Плющ. Київ: Вища школа, 2003. 414 с.
37. Шкуратяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.

38. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 183 с.
39. Янчук Н. В. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Фонологія. Фономорфологія: Курс лекцій. Житомир, 2009. 112 с.
40. Ящук Л. В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого речення: навчально-методичні рекомендації до практичних занять для студентів-філологів. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 98 с.
41. Ящук Л. В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис: курс лекцій. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 224 с.

Інтернет-ресурси:

1. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.
URL: <https://apultp.knu.ua/index.php/APULTP>
3. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. URL: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
4. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]
URL: <http://pidruchniki.ws/>.
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. [Електронний ресурс]. URL: www.dnpb.gov.ua.
6. Масенко Л.Т. Нариси з соціолінгвістики. [Електронний ресурс]
URL: <http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/e-library/Documents/masenko-narysy-z-sociolingvistyky.pdf>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського:
URL: <http://nbuv.gov.ua>

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1.	Морфолого-синтаксична категорія відмінка в сучасній українській літературній мові. Функції відмінків.
2.	Категорія роду іменника. Категорія роду і категорія особи. Морфологічний рід і значення статі.
3.	Проблема займенникових слів. Нечастиномовні слова-морфеми і слова-речення. Ступені і різновиди взаємопереходу частин мови
4.	Слова-зв'язки в граматичній системі української мови
5.	Лексико-граматичні розряди іменника в сучасних лінгвістичних студіях.
6.	Закономірності поділу іменників на морфологічні роди: сучасні погляди.
7.	Принципи класифікації частин мови в сучасних граматичних студіях.
8.	Лексичні норми. Причини їх порушення.
9.	Поняття граматичної категорії і грамеми. Типи граматичних категорій. Поняття морфологічної парадигми. Способи вираження граматичних значень.
10.	Актуальні проблеми сучасної фонетики.
11.	Синонімія. Синонімія в інтерферентному аспекті.
12.	Проблема суржику в українській мові.
13.	Явище пуризму в українській мові
14.	Динаміка лексикону сучасної української мови
15.	Сучасна акцентологія. Актуальні проблеми.
16.	Проблема іншомовних слів у сучасній українській мові.
17.	Проблеми мовної стійкості та мовної свідомості.
18.	Інтер'єктиви в сучасних граматичних студіях.
19.	Актуальні проблеми сучасної морфемології. Статус морфем.
20.	Актуальні проблеми сучасної дериватології.
21.	Проблема неологізмів у сучасній українській мові
22.	Займенникові іменники та числівники Займенникові прикметники та прислівники
23.	Омонімія. Міжмовна омонімія в інтерферентному аспекті.
24.	Прикметник як периферійна частина мови. Первинні і вторинні прикметники. Типи словотвірних парадигм

	прикметників.
25.	Паронімія. Міжмовна паронімія в інтерферентному аспекті.
26.	Дієприкметник як віддієслівний прикметник. Дієприслівник як віддієслівний прислівник.
27.	Юридична лінгвістика
28.	Судова лінгвістика
29.	Ареальна лінгвістика
30.	Ономастика
31.	Ономасіологія
32.	Лінгвофольклористика
33.	Комунікативна лінгвістика
34.	Контрастивна лінгвістика
35.	Соціолінгвістика.
36.	Інтерлінгвістика.
37.	Психолінгвістика.
38.	Гендерна лінгвістика.
39.	Когнітивна лінгвістика.
40.	Дискурсологія.
41.	Нейролінгвістика.
42.	Структурно-математична лінгвістика.
43.	Етнолінгвістика.
44.	Лінгвокультурологія.
45.	Корпусна лінгвістика.
46.	Сучасна лексикографія.
47.	Комп'ютерна лінгвістика.
48.	Семасіологія.
49.	Польова лінгвістика.
50.	Лінгвістика тексту.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Мовна ситуація і мовна політика в сучасній Україні.
2. Сучасний український правопис: основні зміни в новій редакції правопису.
3. Сучасний український правопис: проблеми написання слів іншомовного походження.
4. Актуальні питання сучасної фонетики.
5. Проблема іншомовних слів у сучасному мовознавстві.
6. Основні тенденції в сучасній лексикології.
7. Білінгвізм як причина порушення культури мовлення.
8. Суржик як сучасна проблема лексикології.
9. Сленг як різновид сучасного мовлення.
10. Актуальні питання сучасної дериватології (словотвору).
11. Змінність (динаміка) мовних норм у сучасній українській мові.
12. Актуальні питання сучасної фразеології.
13. Актуальні питання соціолінгвістики.
14. Актуальні питання сучасної морфеміки (морфемології).
15. Актуальні питання когнітивної лінгвістики.
16. Проблеми акцентуації (наголошування слів) у сучасній українській мові.
17. Сучасний стан ономастичних досліджень.
18. Актуальні питання етнолінгвістики.
19. Сучасна лексикографія: стан, перспективи.
20. Явище пуризму в сучасній українській мові.
21. Парцеляція в синтаксичній системі української мови (новітні погляди).
22. Сучасна текстологія та текстографія.
23. Період у сучасній українській літературній мові (новітні погляди).
24. Словосполучення в сучасній граматичній системі.
25. Предмет морфології. Морфологічні одиниці. Частини мови як основні морфологічні одиниці.
26. Проблема неповного речення в сучасній українській літературній мові.
27. Проблема односкладного речення в сучасній українській літературній мові.
28. Граматична категорія і грамема. Типи граматичних категорій.

29. Проблема займенникових слів у сучасному мовознавстві.
30. Морфолого-синтаксична категорія відмінка в сучасній українській літературній мові. Функції відмінків.
31. Частки в сучасних граматиках української мови.
32. Сполучники в сучасній граматичній системі.
33. Семантичні групи сполучників. Сурядні сполучники в сучасній граматичній системі (нові погляди).
34. Семантичні групи сполучників. Підрядні сполучники в сучасній граматичній системі (нові погляди).
35. Категорія роду іменника. Категорія роду і категорія особи. Морфологічний рід і значення статі.
36. Сучасні погляди на прийменник як клас слів-морфем.
37. Нечастиномовні слова-морфеми і слова-речення.
38. Слова-зв'язки в граматичній системі української мови.
39. Ступені і різновиди взаємопереходу частин мови.
40. Категорія істот-неістот іменників.
41. Іменник у системі частин мови.. Семантична характеристика іменника. Первинні і вторинні іменники.
42. Дієприкметник як віддієслівний прикметник.
43. Особливості частиномовної природи числівника. Семантичні розряди числівників.
44. Займенникові іменники.
45. Закономірності поділу іменників на морфологічні роди.
46. Займенникові прикметники.
47. Інфінітив як специфічне утворення. Предикативні форми на –но, -то.
48. Інтер'єктиви в сучасних граматичних студіях.
49. Прикметник як периферійна частина мови. Первинні і вторинні прикметники.
50. Принципи класифікації частин мови в сучасних граматичних студіях.
51. Граматичні категорії дієслова. Невласне-граматичні дієслівні категорії.
52. Характер сполучуваності числівників з іменниками.
53. Семантико-синтаксичні розряди прислівників. Означальні прислівники.
54. Семантико-синтаксичні розряди прислівників. Обставинні прислівники.

55. Прислівники способу дії. Модальні прислівники (нові погляди).
56. Поняття морфологічної парадигми. Способи вираження граматичних значень.
57. Категорія родів дієслівної дії.
58. Категорійний статус валентності дієслова.
59. Категорія числа іменників (нові погляди).
60. Відмінювання, наголошування числівників. Синтаксичні функції числівників (нові погляди).
61. Типи словотвірних парадигм прикметників.
62. Лексико-граматичні розряди іменника (нові погляди).
63. Словозміна дієслів. Основи та класи дієслів (за К. Г. Городенською).
64. Морфологічні категорії числівників (нові погляди).
65. Вторинні формально-синтаксичні функції прислівників.
66. Первинні формально-синтаксичні функції прислівників.
67. Сучасна пунктуація. Нові розділові знаки в редакції нового правопису української мови.
68. Актуальні питання сучасного синтаксису.
69. Актуальні питання сучасної стилістики.
70. Сучасні лінгвістичні вчення (Юридична лінгвістика. Судова лінгвістика. Ареальна лінгвістика. Ономастика. Соціолінгвістика. Гендерна лінгвістика. Когнітивна лінгвістика. Дискурсологія. Нейролінгвістика. Структурно-математична лінгвістика. Етнолінгвістика. Лінгвокультурологія. Корпусна лінгвістика. Ономасіологія. Комунікативна лінгвістика. Контрастивна лінгвістика. Лінгвофольклористика. Інтерлінгвістика. Психолінгвістика. Комп'ютерна лінгвістика та ін.).

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Найзначніших змін у сучасних умовах зазнає:

- А фонетична система української мови;
- Б лексична система української мови;
- В синтаксична система української мови;
- Г пунктуаційна система української мови.

2. Слова на зразок *п'ятий, сьомий, тридцятий* тощо в сучасних граматиках відносять до:

- А займенникових числівників;
- Б порядкових числівників;
- В порядкових прикметників;
- Г відчислівникових займенників.

3. Частиномовний статус якої частини мови знівельований у сучасних студіях:

- А іменника;
- Б прикметника;
- В числівника;
- Г займенника.

4. Абсолютно периферійною та похідною частиною мови сучасні мовознавці називають:

- А прикметник;
- Б прислівник;
- Г прийменник;
- Д числівник

5. Окремим типом службових слів-морфем сучасні мовознавці називають:

- А прийменник;
- Б сполучник;
- Г частку;
- Д зв'язку.

6. Яка з дієслівних форм у сучасних умовах найбільше зазнає змін із позиції правильного словотворення, яке відображає ідентичність української мови:

- А активні дієприкметники минулого часу;
- Б дієприслівники;
- В активні дієприкметники теперішнього часу;
- Г пасивні дієприкметники.

7. У царині функціонального синтаксису працювали:

- А О. Шахматов

Б О. Синявський

В К. Шульжук

Г О. Селіванова

8. У сучасній граматиці вигук називають терміном:

А зв'язка;

В станівник;

Б модальник;

Г інтер'єктив.

9. Автором словника «Сполучники української літературної мови» є:

А В. Горпинич;

Б І. Вихованець;

В К. Городенська;

Г М. Степаненко

10. Автором видання «Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис» є

А А. Загнітко

Б К. Городенська

В І. Вихованець

Г Є. Карпіловська

11. У сучасних граматиках службові частини мови називають терміном:

А неповнозначні частини мови;

В зв'язки;

Б аналітичні синтаксичні морфеми, слова-морфеми;

Г інтер'єктиви

12. Сучасні дериватологи виділяють:

А 40 способів словотворення;

В 70 способів словотворення;

Б 60 способів словотворення;

Г 80 способів словотворення

13. У царині функціонального синтаксису працювали:

А О. Шахматов

В К. Шульжук

Б О. Синявський

Г О. Селіванова

14. У сучасній морфології до граматичних категорій іменника роду, числа та відмінка додають категорію:

А особи

В назв істот/неістот

Б валентності

Г стану

15. Нові погляди на систему голосних української літературної мови висловлював:

А О. Ткаченко;

В О. Іщенко;

Б Н. Тоцька;

Г Ю. Карпенко.

16. Серед українських граматистів модальник в окремий клас слів виділяє:

А В. Горпинич; В К. Городенська;

Б І. Вихованець; Г М. Степаненко.

17. У сучасній граматиці вигук називають терміном:

А зв'язка;

Г інтер'єктив

Б модальник;

В станівник;

18. Найбільш чутливо реагують на зміни:

А фонетичні норми;

В лексичні норми;

Б граматичні норми;

Г пунктуаційні норми.

19. До власне-дієслівних категорій дієслова належать:

А особа, рід, число;

Б час, спосіб;

В перехідність/неперехідність, стан;

Г валентність.

20. До ототожнювальних займенникових прикметників належать:

А весь, всякий;

Б кожний, жодний;

Г той самий, той же;

Д інший, жодний.

21. Теоретична граматика української мови з новими поглядами на частиномовний статус певних лексико-граматичних класів слів опублікована за редакцією:

А В. Німчука, К. Городенської;

Б І. Вихованця, К. Городенської;

В А. Загнітка, К. Городенської;

Г О. Безпояско, К. Городенської.

22. У сучасній лексикології діє така тенденція:

А збільшення кількості запозичень із польської мови;

Б повернення до вжитку давніх українських слів, які були вилучені упродовж ХХ ст. й утворення нових слів за законами української мови;

В зменшення використання інтернаціоналізмів;

Г збільшення кількості паронімів.

23. Праця «Українська мова у вимірах сьогодення», у якій розтлумачено нові погляди на проблеми культури сучасної української мови, питання словотворення та слововжитку, належить:

А І. Вихованцю;

Б К. Городенській;

В В. Німчуку;

Г О. Безпояско.

24. Центр (ядро) відмінкової системи української мови формують:

А родовий і знахідний відмінки;

Б називний і знахідний відмінки;

В давальний і знахідний відмінки;

Г орудний, місцевий і кличний відмінки.

25. Периферію відмінкової системи української мови формують:

А родовий і знахідний відмінки;

Б називний і знахідний відмінки;

В давальний і знахідний відмінки;

Г орудний, місцевий і кличний відмінки.

26. Числівник виділяють у гетерогенній класифікації частин мови в окрему частину мови за:

А словотвірною ознакою;

Б синтаксичною ознакою;

Г граматичною ознакою;

Д ознакою семантичного плану.

27. У сучасних граматичних студіях дієприкметник називають:

А дієслівною формою;

Б віддієслівним прикметником;

Г окремим утворенням, що посідає проміжне місце між дієсловом і прикметником;

Д гібридом.

28. Абсолютно периферійною та похідною частиною мови сучасні мовознавці називають:

А прикметник;

Г прийменник;

Б прислівник;

Д числівник

29. Окремим типом службових слів-морфем сучасні мовознавці називають:

А прийменник;

Г частку;

Б сполучник;

Д зв'язку

30. Сучасні дериватологи виділяють:

А 40 способів словотворення;

Б 60 способів словотворення;

В 70 способів словотворення;

Г 80 способів словотворення

**ЗРАЗОК МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІНГВІСТИКИ»**

Модульна контрольна робота

Варіант 1

I. Тестові завдання

1. Частиномовний статус якої частини мови знівельований у сучасних студіях:

- А іменника;
- Б прикметника;
- В числівника;
- Г займенника.

2. Найзначніших змін у сучасних умовах зазнає:

- А фонетична система української мови;
- Б лексична система української мови;
- В синтаксична система української мови;
- Г пунктуаційна система української мови.

3. Слова на зразок *п'ятий, сьомий, тридцятий* тощо в сучасних граматиках відносять до:

- А займенникових числівників;
- Б порядкових числівників;
- В порядкових прикметників;
- Г відчислівникових займенників.

4. Окремим типом службових слів-морфем сучасні мовознавці називають:

- А прийменник;
- Б сполучник;
- Г частку;
- Д зв'язку.

5. Абсолютно периферійною та похідною частиною мови сучасні мовознавці називають:

- А прикметник;
- Б прислівник;
- Г прийменник;
- Д числівник

6. Яка з дієслівних форм у сучасних умовах найбільше зазнає змін із позиції правильного словотворення, яке відображає ідентичність української мови:

- А активні дієприкметники минулого часу;
- Б дієприслівники;
- В активні дієприкметники теперішнього часу;
- Г пасивні дієприкметники.

7. У царині функціонального синтаксису працювали:

- А О. Шахматов
- Б О. Синявський
- В К. Шульжук
- Г О. Селіванова

8. Автором видання «Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис» є

- А А. Загнітко
- Б К. Городенська
- В І. Вихованець
- Г Є. Карпіловська

9. Автором словника «Сполучники української літературної мови» є:

- А В. Горпинич;
- Б І. Вихованець;
- В К. Городенська;
- Г М. Степаненко

10. У сучасній граматиці вигук називають терміном:

- А зв'язка;
- Б модальник;
- В станівник;
- Г інтер'єктив.

II. Теоретичні питання (2 на вибір студента).

1. Актуальні проблеми синтаксису.
2. Актуальні проблеми сучасної лексикології.
3. Актуальні проблеми сучасної фонетики, орфоепії та орфографії.
4. Актуальні проблеми сучасної морфемології та дериватології.
5. Актуальні проблеми сучасного іменника та числівника.
6. Актуальні проблеми сучасних прикметника та займенника.
7. Актуальні проблеми сучасного дієслова, дієприкметника, дієприслівника.
8. Актуальні проблеми дослідження службових слів.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

Інструктивно-методичні матеріали до обов'язкової освітньої
компоненти «**Актуальні питання сучасної української
лінгвістики**» для підготовки здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти ННІ філології та журналістики Житомирського
державного університету імені Івана Франка

Підписано до друку. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Ум.-дрк. арк. 1,3. Наклад 100. Зам.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка м. Житомир, вул. Велика
Бердичівська, 40

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ЖТ №10 від 07.12.2004р.
електронна пошта (E-mail): ukr.mova.ff@gmail.com